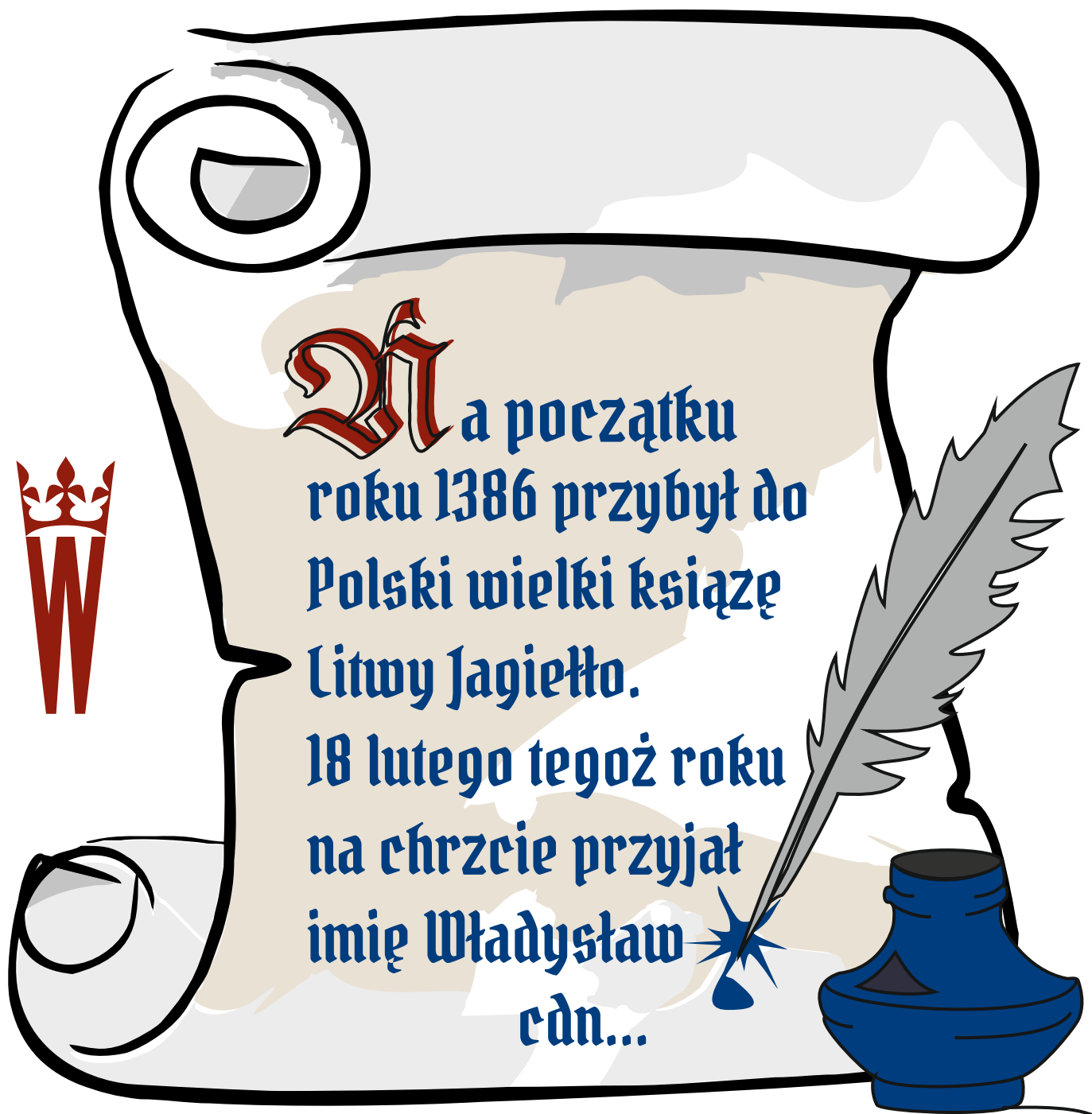

KRONIKA JAGIELLONÓW

Wa początku roku 1386 przybył do Polski wielki książę Litwy Jagiełło.

18 lutego tegoż roku na chrzcie przyjął imię Władysław
cdn...

KRÓLEWSKIE DZIEJE

Władysław Jagiełło

lata życia 1352 -1434
lata panowania 1386 -1434

Założyciel dynastii. Zanim został królem Polski od 1377 roku panował jako wielki książę na Litwie. Na mocy unii w Krewie z 1385 roku Litwa została przyłączona do Polski. Chrzest, na którym przyjął imię Władysław, następnie ślub z Jadwigą Andegaweńską i koronacja w roku 1386 dały początek jego rządom. Jako król rzetelnie wypełniał swoje obowiązki. Dzięki corocznym objazdom ziem Królestwa, był dobrze zorientowany w sytuacji państwa. Częsty pobyt na Litwie umożliwił mu dbanie o jej chrystianizację. Tam najczęściej spędzał Boże Narodzenie i Nowy Rok. Był niepiśmienny ale otaczał się mądrymi doradcami i cenił rolę nauki. Na mocy testamentu pierwszej żony królowej Jadwigi w 1400 roku odnowił Akademię Krakowską. W lipcu 1410 roku stoczył bitwę pod Grunwaldem, w której pokazał wybitny talent wodza i odniósł zwycięstwo nad Krzyżakami. 56 chorągwi krzyżackich, które złożył w katedrze na Wawelu jako wotum, stały się symbolem załamania potęgi Zakonu. Jagiełło był cztery razy żonaty. Dopiero ostaniamat żonka Zofia Holszańska urodziła mu dwóch synów. Zmarł po 48 latach panowania prawdopodobnie na zapalenie płuc, którego się nabawił podczas wieczornego słuchania słowików jak mówi tradycja.

Władysław Warneńczyk

lata życia 1424 -1444
lata panowania 1434 -1444

Był starszym synem Władysława Jagiełły. Na króla Polski został koronowany mając zaledwie 10 lat. Do czasu osiągnięcia pełnoletniości w jego imieniu rządy sprawował biskup krakowski Zbigniew Oleśnicki i możnowładcy. Samowolna władza biskupa spowodowała wewnątrz kraju liczne konflikty. Władysław III mógł podjąć samodzielne rządy, gdy pojawiła się możliwość reaktywowania unii polsko-węgierskiej. Zagrożone ekspansją turecką Węgry potrzebowały sojusznika. W 1440 roku Władysław III został powołany na króla Węgier. Wkrótce, Węgrzy pod jego zwierzchnictwem pokonali Turków i zawarli z nimi pokój w Szegedynie na 10 lat. Traktat pokojowy dość szybko został przez króla zerwany, zwolnił go z przysięgi wobec niewiernych legatów papieskich. W 1444 roku Władysław III wyruszył na kolejną wyprawę przeciw innowiercom i w bitwie pod Warną 10 listopada 20-letni monarcha poległ. Ciało króla nigdy nie zostało znalezione. Długo trwało przekonanie, że Władysław III żyje. Po 3 latach uroczyste ale symbolicznie króla pożegnano w katedrze krakowskiej. Jego grób jest pusty.

Kazimierz Jagiellończyk

lata życia 1427 -1492
lata panowania 1447 -1492

Był młodszym synem Władysława Jagiełły. W 1440 roku został namiestnikiem Władysława III na Litwie. Po jego śmierci i 3-letnim bezkrólewiu w 1447 roku przyjął koronę. W 1454 roku władca poślubił Elżbietę Habsburżankę, która urodziła 13-cioro dzieci. Królową nazwano Matką Królów, ponieważ aż czterech spośród sześciu synów Kazimierza i Elżbiety zasiadło na tronie królewskim. W 1471 roku Władysław Jagiellończyk objął rządy w Czechach i na Węgrzech, pozostali, Jan Olbracht, Aleksander i Zygmunt, kolejno byli królami Polski. W roku 1454 wybuchła również wojna z Krzyżakami trwająca 13 lat. Na mocy pokoju w Toruniu w roku 1466 Polska odzyskała Pomorze Gdańskie, ziemię chełmińską, Malbork, Elbląg oraz Warmię. Bezpośredni dostęp do morza, kontrola nad całym biegiem Wisły, miał ogromne znaczenie gospodarcze. Monarcha dokonał też wielu zmian w polityce wewnętrznej; m.in. rozszerzył przywileje szlacheckie, które stały się podstawą systemu parlamentarnego i demokracji szlacheckiej. Wojny, które uszczupliły skarbiec królewski, brak reformy skarbowości i potrzeba gotówki zmuszały króla do brania pożyczek pod zastaw dóbr królewskich. Kazimierz Jagiellończyk zmarł w 1492 roku. Ufundował w katedrze okazałą kaplicę pod wezwaniem Świętej Trójcy, gdzie spoczął. Jego marmurowy nagrobek wyrzeźbił wybitny artysta Wit Stwosz.

Jan Olbracht

lata życia 1459 -1501
lata panowania 1492 -1501

Został wybrany i koronowany na króla Polski w 1492 roku. Był człowiekiem starannie i gruntownie wykształconym. Wychowywali go Jan Długosz i włoski humanista Kallimach. Przygotowując się do objęcia tronu brał udział wraz z braćmi w objazdach kraju z ojcem. Dzięki dobrze prowadzonej polityce wewnętrznej król miał poparcie szlachty, z brakiem którego borykali się poprzedni Jagiellonowie. Za jego panowania ukształtował się w 1493 sejm walny. W 1497 roku odbyła się najważniejsza wyprawa króla przeciw Turkom. Ambitne plany odzyskania zwierzchnictwa nad Mołdawią i dostępu do Morza Czarnego niestety nie zostały zrealizowane. Klęska poniesiona w trakcie walk i duża strata ludzi przyczyniła się do rozpowszechnienia powiedzenia: „za króla Olbrachta wyginęła szlachta”. Natomiast stanowisko Jana Olbrachta wobec zakonu krzyżackiego było stanowcze i konsekwentne w sprawach egzekwowania jego zobowiązań wobec Polski. Zmarł w Toruniu po niespełna dziewięciu latach rządzenia, podczas wyprawy wojennej przeciw Krzyżakom. Nie ożenił się, ani nie zostawił po sobie żadnego potomka. Został pochowany w katedrze na Wawelu.

KRÓLEWSKIE DZIEJE

Aleksander Jagiellończyk

lata życia 1461 -1506
lata panowania 1501 -1506

W 1492 roku objął rządy na Litwie a następnie po niespodziewanej śmierci brata w 1501 roku został królem Polski. Był już wtedy w związku małżeńskim z córką cara moskiewskiego Iwana III. Monarcha ten, panujący w Polsce zaledwie pięć lat, nie dorównywał swojemu bratu ani wykształceniem, ani talentem politycznym, miał jednak zawsze szacunek dla ludzi wiedzy. Jego wybitnymi doradcami byli Erazm Ciołek wprawny dyplomata i Jan Łaski kanclerz koronny. Dzięki ich radom wewnętrzna polityka kraju i zagraniczna prowadzona była sprawnie. Za panowania tego króla uchwalono w 1505 roku w Radomiu konstytucję Nihil novi (łac. – 'nic nowego'), jedno z największych osiągnięć parlamentaryzmu. Odtąd król na swoje działania polityczne musiał uzyskiwać zgodę sejmu i senatu. Na sejmie radomskim król zatwierdził również tzw. Statut Łaskiego, czyli zbiór praw obowiązujących w królestwie. Aleksander zmarł bezpotomnie ustanawiając dziedzicem swego brata Zygmunta I. Pochowano go w Wilnie, gdyż tam spędził większość swego życia.

Zygmunt I Stary

lata życia 1467 -1548
lata panowania 1506 -1548

W chwili obejmowania rządów w 1506 roku Zygmunt miał prawie 40 lat a panował przez kolejne 42 lata. Podobnie jak bracia nauki pobierał pod kierunkiem Jana Długosza i Kallimacha. W latach młodości dużo czasu spędził na dworze brata Władysława w Budzie. Poza życiem towarzyskim jakie tam wiódł, rozwijaniem swoich zainteresowań związanych ze sztuką renesansu, stał się baczny obserwator ówczesnej polityki europejskiej. W 1500 roku uczestniczył w negocjacjach traktatu pomiędzy Jagiellonami i Francją, który dotyczył polityki wschodniej. Przygotowanie się do rządzenia państwem umożliwiło mu władanie księstwem głogowskim. Do najważniejszych wydarzeń z okresu jego panowania należy zaliczyć hołd pruski. W 1525 roku na krakowskim Rynku wielki mistrz Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie Albrecht Hohenzollern uznał zwierzchnictwo polskiego króla nad państwem zakonu krzyżackiego. Istotnym dokonaniem Zygmunta I Starego było również włączenie do Korony reszty Mazowsza oraz powstrzymanie na pewien czas ekspansji Rosji. W sprawach wewnętrznych kraju współpracował przede wszystkim z przedstawicielami senatu, co sprawiło, że wśród szlachty nie cieszył się popularnością. Nazywano go „senatorskim królem”. Był dwukrotnie żonaty. Pierwsza żona Barbara Zapolya zmarła po kilku latach. Małżeństwo z Włoszką Boną Sforzą trwało 30 lat. Para królewska doczekała się szóstki dzieci, w tym następcy tronu, Zygmunta Augusta. Zygmunt I Stary był wybitnym mecenasem sztuki. Jego zasługą jest bardzo wczesne wprowadzenie sztuki renesansowej do Polski. Nie będąc jeszcze królem, ufundował w katedrze krakowskiej renesansową niszę nagrobną dla swego brata, króla Jana I Olbrachta. Za jego rządów, przy udziale włoskich architektów, przebudowano w zamek na Wawelu, który stał się jedną z najwspanialszych renesansowych rezydencji w Europie. Został pochowany w katedrze na Wawelu w krypcie, nad którą za życia króla i z jego fundacji wyrosła okazała renesansowa kaplica.

Zygmunt II August

lata życia 1520 -1572
lata panowania 1548 -1572

Został koronowany w wieku 10 lat w 1530 roku, za życia ojca, ale tron jako samodzielny władca objął dopiero po śmierci Zygmunta I Starego. Politykę początkowo opierał na poparciu możnowładztwa, później jednak zabiegał o względy średniej szlachty, co zaowocowało unią polsko-litewską podpisaną na sejmie w Lublinie w 1569 roku. Powstało wtedy najpotężniejsze państwo w Europie Środkowowschodniej: Rzeczpospolita Obojga Narodów. Zygmunt II August prowadził umiejętną politykę w celu wzmocnienia pozycji Polski nad Bałtykiem. Rozwijający się handel zbożem, stworzenie niezależnej floty wojennej, to były ambicje monarchy. Regulacje w kwestii dochodów i wydatków państwa wzmocniły zasoby skarbcza i dóbr królewskich. Jego wizje nowożytnego państwa nie zostały zrealizowane. Król zmarł w wieku 52 lat. Mimo trzykrotnego małżeństwa nie pozostawił potomstwa. Jego wielką miłością była Barbara Radziwiłłówna. Ostatni z rodu Jagiellonów był władcą wykształconym i tolerancyjnym. Władał językiem łacińskim, włoskim, niemieckim. Miał wiedzę historyczną, humanistyczną i przyrodniczą. Jako znawca oraz miłośnik sztuki i literatury, otaczał opieką wybitnych twórców, sam stał się wybitnym kolekcjonerem. Kunsztowne tkaniny arrasy, które zamówił w Brukseli po dziś dzień zdobią zamkowe wnętrza na Zamku Wawelskim. Inne kolekcje króla: zegarów, biżuterii czy zbroi nie przetrwały do naszych czasów a biblioteka królewska, choć częściowo zachowana, dziś rozproszona jest po całym świecie. Okres jego panowania to apogeum polskiego „złotego wieku”, związanego z renesansem.

skojarzenia

dokończ lub uzupełnij zdanie

 Chorągwie krzyżackie jako wota po bitwie pod Grunwaldem złożył w katedrze na Wawelu.....

 W kaplicy świętokrzyskiej w katedrze na Wawelu pod sarkofagiem dęta Wita Stwosza spoczywa.....
Jego żona nazywana jest Matką Królów.

 Za panowania
w 1505 roku uchwalono w Radomiu konstytucję *nihil novi*

 Grób króla który zginął w bitwie pod Warną jest pusty, ponieważ nigdy nie znaleziono jego ciała.

 Zamek królewski w stylu włoskiego renesansu kazał przebudować

 Pierwsze renesansowe dzieło w Polsce z fundacji królewicza Zygmunta I to nisza nagrobna nad sarkofagiem króla

 Na dworze królewscy goście mogli się zachwycić pięknymi arrasami, które monarcha zamówił w Brukseli.

 Pierwszym władcą z dynastii Jagiellonów byłnatomiast ostatnim

 Król jako jedyny z rodu Jagiellonów nie został pochowany w katedrze na Wawelu.

 Unię polsko-litewską z 1569 roku podpisał za panowania króla

skojarzenia

połącz dzieło z osobą króla

Władysław Jagiełło

Widok pd.-wsch. narożnika II p.
krużganków zamku wawelskiego
Leon Wyczółkowski
Kraków 1920
akwarela, rysunek węglem
Zamek Królewski na Wawelu
Nr inwentarza 5265

Władysław Warneńczyk

Kazimierz Jagiellończyk

Jan Olbracht

Chorągiew wielkiego mistrza większa
zdobyta pod Grunwaldem
kopia z 1962
Skarbiec koronny na Wawelu
Nr inwentarza 20

Aleksander Jagiellończyk

Zygmunt I Stary

Nagrobek w kaplicy świętokrzyskiej
Wit Stwosz, Jörg Huber 1492-1496
Katedra na Wawelu

Zygmunt II August

Projekt nagrobka nad pustym grobem
w katedrze na Wawelu
Madeyski Antoni
Rzym 1906, rysunek
Zamek Królewski na Wawelu
Nr inwentarza 8337

Fragment nagrobnej niszy renesansowej
Franciszka Florentczyka 1502-1505
autor nieokreślony
2. połowa w. XIX (?), Polska, Kraków (?)
rysunek ołówkiem, akwarela
Zamek Królewski na Wawelu
Nr inwentarza 5666

Arras z monogramem króla SA
Bruksela 1555
Zamek Królewski na Wawelu
Nr inwentarza 104

Karta ze „Statutu Łaskiego”
wydawca Jan Haller Kraków 1506
Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie

Zamek Królewski na Wawelu

Zrealizowano w ramach programu stypendialnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego - Kultura w sieci